

Apostolsko pismo u obliku motuproprija pape Franje – Vos estis lux mundi

APOSTOLSKO PISMO U OBLIKU MOTUPROPRIJA VRHOVNOG SVEĆENIKA FRANJE VOS ESTIS LUX MUNDI

»Vi ste svjetlost svijeta. Ne može se sakriti grad što leži na gori« (Mt 5,14). Naš Gospodin Isus Krist poziva svakog vjernika da bude sjajan primjer kreposnosti, čestitosti i svetosti. Svi smo mi, naime, pozvani davati konkretno svjedočanstvo vjere u Krista u našim životima, a poglavito u našem odnosu sa svojim bližnjima.

Zlodjela spolnog zlostavljanja vrijeđaju našega Gospodina, zadaju fizičku, psihološku i duhovnu bol žrtvama i nanose štetu zajednici vjernika. Da se te pojave, u svim svojim oblicima, nikada više ne bi ponovile, potrebno je trajno i duboko obraćenje srca, potkrijepljeno konkretnim i učinkovitim djelovanjima u koja će se uključiti svi u Crkvi, tako da osobna svetost i moralno zalaganje mogu pridonijeti promicanju pune vjerodostojnosti navještaja evanđelja i plodonosnosti poslanja Crkve. To postaje moguće samo zahvaljujući milošću Duha Svetoga izlivenog u srcima, jer uvijek moramo imati na umu Isusove riječi: »Bez mene ne možete ništa učiniti« (Iv 15,5). Premda je već mnogo učinjeno, moramo nastaviti učiti iz gorkih lekcija prošlosti, gledajući s nadom u budućnost.

To je odgovornost prije svega nasljednikâ apostolâ, koje je Bog izabrao da budu pastoralni vođe njegova naroda, i zahtijeva od njih predano zalaganje da idu tragom božanskog Učitelja. Temeljem svoje službe, naime, biskupi »upravljaju njima povjerenim partikularnim Crkvama kao Kristovi zamjenici i poslanici savjetom, uvjeravanjem, primjerom, ali i autoritetom i svetom vlašću; njome se služe samo zato da svoje stado izgrađuju u istini i svetosti, spominjući se da onaj koji je veći treba biti kao manji, a starješina kao sluga« (Drugi vatikanski koncil, Dogmatska konstitucija *Lumen gentium*, 27). Ono što se pobliže odnosi na nasljednike apostolâ, tiče se svih onih koji na različite načine preuzimaju službe u Crkvi, ispovijedaju evanđeoske savjete ili su pozvani služiti kršćanskom puku. Zato je dobro da se na općoj razini usvoje postupci usmjereni na sprječavanje i borbu protiv tih zlodjela koja izdaju povjerenje vjernika.

Želim da se ta zadaća provodi u djelo na potpuno crkven način te, dakle, bude izraz zajedništva koje nas drži ujedinjenima, u uzajamnom i otvorenom slušanju za doprinose onih kojima je na srcu ovaj proces obraćenja.

Zato određujem:

NASLOV I.

OPĆE ODREDBE

Čl. 1 – Područje primjene

§ 1. Ove se odredbe primjenjuju u slučaju prijava koje se odnose na klerike ili članove ustanova posvećenog života ili družbi apostolskog života, a tiču se:

a) zlodjelâ protiv šeste Božje zapovijedi koja se sastoje u:

I. prisiljavanju nekoga, nasiljem ili prijetnjom ili zlouporabom vlasti, da vrši ili se podvrgne spolnim radnjama;

II. stupanju u spolne odnose s maloljetnikom ili ranjivom osobom;

III. proizvodnji, prikazivanju, posjedovanju ili distribuciji dječje pornografije, pa i elektroničkim putem, kao i u novačenju ili poticanju maloljetnika ili ranjive osobe na sudjelovanje u prikazivanjima pornografskog sadržaja.

b) ponašanja subjekata navedenih u članku 6. koja se sastoje u radnjama ili propustima čiji je cilj ometanje ili izbjegavanje građanskih ili crkvenih istraga, bilo upravnih bilo kaznenih, protiv klerika ili redovnika u vezi sa zlodjelima navedenim u stavci a) ovoga paragrafa.

§ 2. U svrhu ovih odredbi:

a) *maloljetnik* je svaka osoba mlađa od osamnaest godina ili koja je prema zakonu s njom izjednačena;

b) *ranjiva osoba* je svaka osoba u stanju nemoći, tjelesne ili mentalne nesposobnosti ili lišenosti osobne slobode koji, makar samo povremeno, ograničuju njezinu sposobnost da razumije ili želi, ili da se odupre onome čime će ju se povrijediti;

c) *dječja pornografija* je svako prikazivanje maloljetnika, bez obzira na sredstvo koje se koristi, uključenog u eksplicitne seksualne aktivnosti, bilo stvarne bilo simulirane, te bilo kakvo prikazivanje spolnih organa maloljetnika za pretežito seksualne svrhe.

Čl. 2 – Primanje prijavâ i zaštita podataka

§ 1. Uzimajući u obzir odredbe koje mogu eventualno usvojiti pojedine biskupske konferencije, sinode biskupa patrijarhijskih i velikih nadbiskupskih Crkava, odnosno vijeća hijerarhâ metropoljskih samosvojnih Crkava, biskupije ili eparhije, pojedinačno ili zajedno, moraju u roku od godinu dana od stupanja na snagu ovih odredbi uspostaviti jedan ili više javnih, stalnih i lako dostupnih sustava za podnošenje prijava, pa i ustanovljenjem posebnoga crkvenog ureda. Biskupije i eparhije moraju obavijestiti papinskog predstavnika o uspostavi sustavâ navedenih u ovom paragrafu.

§ 2. Podatke o kojima se govori u ovome članku treba zaštititi i s njima postupati na način koji jamči njihovu sigurnost, cjelovitost i povjerljivost u skladu s kanonima 471, 2° CIC i 244 § 2, 2° CCEO.

§ 3. Osim u slučajevima predviđenim člankom 3 § 3, ordinarij koji je primio

prijavu bez odlaganja to prosljeđuje ordinariju mjesta u kojem se navodi da su se događaji zbili, kao i ordinariju prijavljene osobe, koji će postupiti u skladu s onime što je predviđeno za konkretan slučaj.

§ 4. S obzirom na ono što je određeno u ovom naslovu, eparhije su izjednačene s biskupijama, a hijerarh je izjednačen s ordinarijem.

Čl. 3 – Prijavljivanje

§1. Osim u slučajevima predviđenim kanonima 1548 § 2 CIC i 1229 § 2 CCEO, kad god klerik ili član ustanove posvećenog života ili družbe apostolskog života bude obaviješten ili ima opravdane razloge vjerovati da je počinjeno jedno od djela navedenih u članku 1, dužan je smjesta prijaviti to ordinariju mjesta gdje se to dogodilo ili drugom ordinariju koje se spominje u kanonima 134 CIC i 984 CCEO, osim onoga što je određeno u § 3 ovog članka.

§ 2. Svaka osoba može podnijeti prijavu o ponašanjima iz članka 1, na način opisan u prethodnom članku, ili na bilo koji drugi prikladan način.

§ 3. Kada se prijava odnosi na jednu od osoba spomenutih u članku 6, ona se upućuje mjerodavnoj vlasti utvrđenoj na temelju članaka 8 i 9. Prijava se uvijek može poslati Svetoj Stolici izravno ili putem papinskoga predstavnika.

§ 4. Prijava mora sadržavati što je više moguće pojedinosti, kao što su naznake vremena i mjesta na kojem su se djela dogodila, uključene ili obaviještene osobe, kao i sve druge okolnosti koje mogu biti korisne kako bi se osigurala točna procjena činjenica.

§ 5. Informacije se mogu prikupljati i prema službenoj dužnosti (*ex officio*).

Čl. 4. – Zaštita prijavitelja

§ 1. Podnošenje prijave u skladu s člankom 3 ne predstavlja povredu službene tajne.

§ 2. Osim u slučajevima predviđenim kanonima 1390 CIC i kanonima 1452 i 1454 CCEO, nanošenja štete, odmazde ili diskriminacije podnositelja prijave su zabranjene i mogu predstavljati ponašanje navedeno u članku 1 § 1, b).

§ 3. Podnositelju prijave ne smije se nametati nikakva obveza šutnje u pogledu njezina sadržaja.

Čl. 5 – Briga za osobe

§ 1. Crkvene vlasti će se zalagati da se prema onima koji tvrde da su povrijeđeni, zajedno s njihovim obitelji, postupa s dostojanstvom i poštivanjem, a posebice:

- a) da ih se primi, sasluša i pruži podrška, te posredstvom posebnih službi;
- b) da im se pruži duhovna pomoć;
- c) da im se pruži liječnička pomoć, uključujući i terapijsku i psihološku

pomoć, u skladu s konkretnim slučajem.

§ 2. Mora se zaštititi dobro ime i privatnost uključenih osoba, kao i povjerljivost njihovih osobnih podataka.

NASLOV II.

ODREDBE O BISKUPIMA I ONIMA KOJI SE PO PRAVU S NJIMA IZJEDNAČUJU

Čl. 6 – Područje primjene s obzirom na osobe

Postupničke odredbe o kojima se govori u ovom naslovu odnose se na postupanja iz članka 1 koje provode:

- a) kardinali, patrijarsi, biskupi i izaslanici rimskoga prvosvećenika;
- b) klerici koji vode ili su pastoralno vodili pojedine partikularne Crkve ili s njom izjednačenu zajednicu, latinskog ili istočnog obreda, uključujući i personalne ordinarijate, za djela počinjena *durante munere*;
- c) klerici koji vode ili su u prošlosti pastoralno vodili osobne prelature, za djela počinjena *durante munere*;
- d) oni koji su, ili koji su to bili, vrhovni voditelji ustanova posvećenog života ili družbi apostolskog života papinskoga prava, kao i samosvojnih samostana, za djela počinjena *durante munere*.

Čl. 7 – Mjerodavan dikasterij

§1. U smislu ovog naslova, pod *mjerodavnim dikasterijem* podrazumijeva se Kongregacija za nauk vjere, kad je riječ o zlodjelima koja su joj pridržana u skladu s važećim propisima, kao i u svim drugim slučajevima, i s obzirom na njihovu mjerodavnost na temelju vlastita zakona Rimske kurije:

- Kongregacija za Istočne Crkve;
- Kongregacija za biskupe;
- Kongregacija za evangelizaciju naroda;
- Kongregacija za kler;
- Kongregacija za ustanove posvećenog života i družbe apostolskog života.

§ 2. Kako bi se osiguralo najbolju moguću koordinaciju, mjerodavan dikasterij dužan je obavijestiti Državno tajništvo i ostale dikasterije kojih se to izravno tiče o prijavi i ishodu istrage.

§3. Komunikacije o kojoj je riječ u ovom naslovu između metropolita i Svete Stolice odvijaju se posredstvom papinskoga predstavnika.

Čl. 8 – Postupak koji se primjenjuje u slučaju prijave vezane uz biskupa Latinske Crkve

§ 1. Vlast koja primi prijavu prenosi je i Svetoj Stolici i metropolitu crkvene pokrajine gdje prijavljena osoba ima prebivalište.

§ 2. Ako se prijava odnosi na metropolita ili je metropolijska stolica prazna, šalje se Svetoj Stolici, kao i najstarijem sufraganskom biskupu prema promaknuću na kojeg se, u ovom slučaju, primjenjuju sljedeće odredbe koje se odnose na metropolita.

§ 3. U slučaju da se prijava odnosi na papinskog izaslanika, ona se izravno predaje Državnom tajništvu.

Čl. 9 – Postupak koji se primjenjuje na biskupe Istočnih katoličkih Crkava

§ 1. U slučaju prijave biskupa patrijarhijske, velike nadbiskupske ili metropolijske samosvojne crkve, ona se prosljeđuje odgovarajućem patrijarhu, velikom nadbiskupu ili metropolitu samosvojne Crkve.

§ 2. Ako se prijava odnosi na metropolita patrijarhijske ili velike nadbiskupske crkve, koji obavlja svoju dužnost na teritoriju tih Crkava, prosljeđuje se odgovarajućem patrijarhu ili velikom nadbiskupu.

§ 3. U prethodnim slučajevima vlast koja je primila prijavu proslijedit će je također Svetoj Stolici.

§ 4. Ako je prijavljena osoba biskup ili metropolit izvan teritorija patrijarhijske, velike nadbiskupske ili metropolijske samosvojne Crkve, prijava se šalje Svetoj Stolici.

§ 5. U slučaju da se prijava odnosi na patrijarha, velikog nadbiskupa, metropolita samosvojne Crkve ili na biskupa drugih Istočnih samosvojnih Crkava, prosljeđuje se Svetoj Stolici.

§ 6. Sljedeće odredbe koje se odnose na metropolita primjenjuju se na crkvenu vlast kojoj se šalje prijava na temelju ovoga članka.

Čl. 10 – Početne dužnosti metropolita

§ 1. Osim ako se prijava pokaže očigledno neutemeljenom, neka metropolit pravodobno od mjerodavnog dikasterija zatraži da može započeti istragu. Ako metropolit smatra prijavu očito neutemeljenom, neka o tome obavijesti papinskoga predstavnika.

§ 2. Dikasterij će bez odgađanja i, u svakom slučaju, u roku od trideset dana od zaprimanja prve prijave od papinskoga predstavnika ili zahtjeva od metropolita kojem je povjerena ta zadaća, dostaviti odgovarajuće upute o tome kako postupiti u konkretnom slučaju.

Čl. 11 – Povjeravanje istrage osobi koja nije metropolit

§ 1. Ako mjerodavan dikasterij smatra prikladnim povjeriti istragu osobi koja nije metropolit, neka metropolit o tome bude obaviješten. Neke metropolit dostavi sve relevantne informacije i isprave osobi koju imenuje dikasterij.

§ 2. U slučaju iz prethodnog stavka, na osobu zaduženu za provođenje istrage primjenjuju se sljedeće odredbe koje se odnose na metropolita.

Čl. 12 – Provođenje istrage

§ 1. Nakon što ga za to zaduži mjerodavan dikasterij i postupi u skladu s primljenim uputama, metropolit osobno ili posredstvom jedne ili više odgovarajućih osoba:

- a) prikuplja relevantne informacije o činjenicama;
- b) pristupa informacijama i ispravama potrebnima za istragu koje se čuvaju u arhivima crkvenih ureda;
- c) kad god je to potrebno, ostvaruje suradnju s drugim ordinarijima ili hijerarhima;
- d) traži informacije od pojedinaca i institucija, uključujući civilne institucije, koje mogu pružiti korisne elemente za istragu.

§ 2. Ako je potrebno saslušati maloljetnu osobu ili ranjivu osobu, metropolit će primijeniti odgovarajuće korake u kojima će se uzeti u obzir njihovo stanje.

§ 3. U slučaju da postoje osnovani razlozi za zaključak da su informacije ili isprave koje se odnose na istragu u opasnosti da budu uklonjene ili uništene, metropolit će poduzeti potrebne mjere za njihovo očuvanje.

§ 4. I kad se utječe drugim osobama, metropolit ipak ostaje odgovoran za vođenje i tijek istrage, kao i za točno izvršavanje uputa navedenih u članku 10 § 2.

§ 5. Metropolitu pomaže bilježnik slobodno imenovan prema odredbi kanona 483 § 2 CIC i 253 § 2 CCEO.

§ 6. Od metropolita se traži da djeluje nepristrano i da ne bude u sukobu interesa. Ako smatra da je u sukobu interesa ili da nije u stanju održati potrebnu nepristranost kako bi zajamčio cjelovitost istrage, dužan je sâm sebe izuzeti i prijaviti tu okolnost mjerodavnom dikasteriju.

§ 7. Osobi pod istragom priznaje se presumpcija nevinosti.

§ 8. Ako to od njega zatraži mjerodavan dikasterij, metropolit obavještava osobu da se protiv njega/nje vodi istraga, sasluša njegov/njezin iskaz o činjenicama i poziva ga/ju da podnese kratko očitovanje u svoju obranu. U tim slučajevima, osobi pod istragom može pomagati pravni savjetnik.

§ 9. Metropolit svakih trideset dana šalje mjerodavnom dikasteriju izvješće o tijeku istrage.

Čl. 13 – Uključivanje stručnih osoba

§ 1. U skladu s eventualnim smjernicama biskupske konferencije, biskupske

sinode ili vijeća hijerarhâ o načinima pružanja pomoći metropolitu u provođenju istrage, biskupi pojedine pokrajine, pojedinačno ili zajedno, mogu sastaviti popise stručnih osoba od kojih metropolit može odabrati one koji su najprikladniji da mu pomažu u istrazi, već prema tome kako nalaže pojedini slučaj, a posebice uzimajući u obzir suradnju koju vjernici laici mogu ponuditi u skladu s kanonima 228 CIC i 408 CCEO.

§ 2. Metropolit je, ipak, slobodan odabrati druge jednako kvalificirane osobe.

§ 3. Svaki onaj koji pomaže metropolitu u istrazi dužan je djelovati nepristrano i ne smije biti u sukobu interesa. Ako smatra da je u sukobu interesa ili da nije u stanju održati potrebnu nepristranost kako bi zajamčio cjelovitost istrage, dužan je sâm sebe izuzeti i izvijestiti metropolita o toj okolnosti.

§ 4. Osobe koje pomažu metropolitu neka prisegnu da će ispravno i vjerno obavljati svoju zadaću.

Čl. 14 – Trajanje istrage

§ 1. Istrage se moraju dovršiti u roku od devedeset dana ili roku koji je određen uputama iz članka 10 § 2.

§ 2. Ako za to postoje opravdani razlozi, metropolit može od mjerodavnog dikasterija zatražiti da produži taj rok.

Čl. 15 – Mjere opreza

Ako to zahtijevaju činjenice ili okolnosti, metropolit predlaže mjerodavnom dikasteriju donošenje odluka ili odgovarajućih mjera opreza u odnosu na osobu koja je pod istragom.

Čl. 16 – Osnivanje zaklade

§ 1. Crkvene pokrajine, biskupske konferencije, biskupske sinode i vijeća hijerarhâ mogu osnovati zakladu od čijih će se sredstava pokrivati troškovi istrage prema odredbi kanonâ 116 i 1303 § 1, 1° CIC i 1047 CCEO i kojim će se upravljati prema odredbama kanonskoga prava.

§ 2. Na zahtjev imenovanog metropolita, sredstva potrebna za svrhe istrage stavlja mu na raspolaganje upravitelj zaklade. Bez obzira na to, metropolit je nakon završetka istrage dužan upravitelju zaklade podnijeti račun o troškovima.

Čl. 17 – Prijenos spisâ i votum

§ 1. Nakon završetka istrage, metropolit će spise kao i svoj *votum* o rezultatima istrage te odgovore na eventualna pitanja sadržana u uputama o kojima se govori u čl. 10 § 2 proslijediti mjerodavnom dikasteriju.

§ 2. Uz poštovanje daljnjih uputa mjerodavnog dikasterija, ovlasti metropolita prestaju nakon dovršetka istrage.

§ 3. U skladu s uputama mjerodavnog dikasterija, metropolit će, kad se to od njega bude tražilo, obavijestiti osobu koja tvrdi da je povrijeđena ili njezine zakonske zastupnike izvijestiti o ishodu istrage.

Čl. 18 – Naknadne mjere

Ako se ne odluči na dodatnu istragu, onda mjerodavan dikasterij nastavlja prema odredbi prava činiti sve ono što je predviđeno za točno određen slučaj.

Čl. 19 – Poštivanje državnih zakona

U primjeni ovih odredbi ne smiju se dovoditi u pitanje prava i obveze utvrđene na pojedinome mjestu državnim zakonima, posebice onima koji se odnose na eventualne obveze podnošenja prijave mjerodavnim građanskim vlastima.

Ove odredbe odobrene su ad experimentum na tri godine.

Određujem da se ovo apostolsko pismo u obliku motuproprija proglasi objavljivanjem u L'Osservatoreu Romanu te stupi na snagu 1. lipnja 2019. godine, a zatim objavi u Acta Apostolicae Sedis.

Dano u Rimu, pri Svetom Petru, 7. svibnja 2019., sedme godine mojega pontifikata.

Franjo